

Bunlar «(bir şey için) iyi etmek...; nasıl etmek...; söylemek» vs. (bien faire de...; comment faire pour...; dire de... etc.) gibi ifadelerde olur [1].

MI. : *ne iyi et-di-ñ de g'el-di-ñ* «comme tu as bien fait de venir!» (mot à mot: comme tu as bien fait et tu es venu);
nasıl, et-meli de bu iş-i çabuk bit-ir-meli «comment faire pour terminer (vite) cette affaire?» (mot à mot: «comment faire et (comment) terminer?»);
söyle-de çocuğ-u g'etir-sin-ler «dis qu' on apporte l'enfant» (mot à mot: «parle et qu' on apporte...») [2].

963. *de* edatı iki emir siygasını bağladığı zaman böyle düzendeşlenen iki had çoğu zaman bir betelik «pis aller» bildirir; (o zaman bunun Fransızca karşılığı «mais; l'essentiel c'est que...; pourvu que» vs. kelimelerini havi olur):

MI. : *müft ol-sun da zift ol-sun* (söylence), «l'essentiel c'est que ce soit gratis; peu importe si ce n'est que de la poix (diction);
kaçca ol-sun-da cüce ol-sun (söylence), «pourvu que cela fasse un mari; peu importe qu' il soit nabot» (dicton);
öl-de bay-gın-lık g'öster-me «meurs (si tu veux), mais ne fais pas paraître que tu t' es trouvé mal» (dicton).

İHTAR. — İki haddinden birine *tek* edatını (mk. § 1000) katmakla bu ifadeleri kuvvetlendirmek mümkündür.

MI. : *yan-ım-a g'el-sin-de tek [4] yalnız g'el-sin* «l'essentiel c'est qu' il vienne auprès de moi; peu importe s'il vient tout seul»;
tek [4] g'el-sin-de g'eç g'el-sin «qu' il vienne tard (s'il veut), mais qu' il vienne», (bu misaller Abdurrahman Efendi'nin gramerinden alınmıştır);

[1] Bu gibi yerlerde kullanılan *de* ler, *ki* yerinde olup, *ve* «et» ile ilgisi yoktur. Bu itibarla mânası bakımından bunun ayırdığı iki cümle esasen düzendeş değil, uyuktur. Fransızca tercümelerinde verilen mâna da yerindedir. (Ne iyi ettiñ ki geldiñ; nasıl etmeli ki bu işi çabuk bitirmeli; söyle ki çocuğu getirsinler), vs.

de bağlacı bu *ki* den başka mânalar da bildirir :

- Aç olup ta (olduğu halde) yiyecek bir şey bulamamak ne fena.
- Gidip de (gittikten sonra) gelmemek var, gelip de (geldikten sonra) görmemek var (söylence).
- Ölürüm de (bu yüzden ölsem bile) söylemem.
- O dili okur yazar ve söylerim de (hattâ söylerim, üstelik söylerim), vs. A.U.E

[2] Çünkü hanımın hiç olmazsa bir mezarı var da (= var ki) nerede olduğuna alâmet olur. (A. HÂMİD - *Sabr-u Sebât*) A.U.E

[3, 3, 3] Buradaki *de* ler arap h: rfilî imlâsında üst başındaki kelimeye bitişik olarak yanlış yazılmıştır. Bunların hepsi ayrılarak (öl de .. اولسون ده) suretlerinde yazılmış olmalıdır. A.U.E

[4,4] Buradaki *tek* ler aslında (bir, bir kere, hele bir) gibi bir mâna da görünüyor; birinci misaldeki *tek* kelimesinin yeri ise cümlenin başı olsa gerek. A.U.E

ne o[-ar-sa o[-san, tek [1] beş on para da ben-im ceb-im-e g'ir-sin «advienne que pourra, pourvu que j'empoche quelques sous» (HUSSEIN RAHMI, *Metres*, s. 32).

964. *de* bağlaç bağlaçlık ulak «gérondif conjonctif» olan *وب(i) - (y)ip* e katılarak onun mânasını pekleştirebilir.

Ml.: *su verip-de yağ a[-sa-ñ zarar mı ed-er-siñ?* (atasözü) «si tu donnes de l'eau (seulement) et que tu reçoives de l'huile, auras-tu subi un dommage?» [2]

Bu yoldaki yapılamadan § 1301 de tafsilâtiyle bahsedilmiştir.

965. *Tamamlanmamış kelâmlarda de nin kullanışı* (§ 957). — Bir özür gösterme, bir izah verme bildiren vesilelerde kelâm bazân *de* bağlacından sonra askıda bırakılır.

Ml.: *bir iki satır yaz-a-yım-da...* (= iş bitsin, serbest konuşalım. A.U.E) «permettez - moi d'écrire encore une ou deux ligne et je suis à vous» (mot à mot: que j'écrive une ou deux lignes et...) [3].

Kelâm içinde kastedildiği halde gizli bırakılan parçası bir izahı havi ise, *de yo* bazân onun için «(c'est) pour cela» kelimeleri ilâve edilir.

Ml.: *siz-i g'ör-me-di-m-de on-uñ için...* (= siz-e selâm [haber] ver-e-me-di-m, siz-i çağır-ma-dı-m, vs.) «je ne vous ai pas vu et (c'est) pour cela (que je ne vous ai pas salué, prévenu, appelé, etc.)».

966. *de* edatı ardınca yine bir uymaca, «enclitique» olan *mi* istihfâm edatı da gelebilir.

Ml.: *bun-u k'endi-ñ g'ör-dü-ñ-de-mi söyle-yor-suñ yok-sa başka bir-in-den işit-di-ñ-de-mi nakl ed-iyor-suñ* [4] «tu le racontes pour l'avoir vu toi-même, ou d'après les dires d'un autre?» (FAİK REŞAD).

... hem... hem... **

967. ... hem... hem... suretindeki katmerli bağlaç iki veya daha çok miktardaki düzendeş mefhumların karşılıklı olarak bir-

[1] Bu misal ötekilerden ayrı olmak gerektir. Bundaki *de* bir emir sigasından sonra değil bir isimden sonra gelmiş olup, alelâde *dahi* «aussi» mânasındadır. *tek* kelimesi ise *ta ki* «afin que...» yerinde ve ondan bozma görünüyor. A.U.E

[2] Bunun mânası pekiştirmekten başkadır; misal: (su vererek karşılık yağ alsan...) yerindedir. A.U.E

[3] Buradaki *ds de ve* mânasında değil, *ki* yerindedir: Bir iki satır yazayım ki (iş bitsin, serbest konuşalım) demektir. A.U.E

[4] Fiile katılan *de-mi* nin mânası «ve onun üzerine mi» gibi bir şeydir: Gördün «ve onun üzerine mi»... işittin «ve onun üzerine mi»... gibi. A.U.E'

birlerini kuvvetlendirdiğini veya birbirlerinin hilâfında bulduklarını bildirir. Bu bir nevi bağdaşım «coordination» veya aksileşim «adversation»ı gösterme mahiyetindedir.

Karaman lehçesinde *hemi... hemi...* (Χεμι... Χεμι...). Mk. Λογαριαμέ, Atina, 1840.

Azercede de aynı şekil görülmektedir:

hemi ucuz-dur ve hemi g'ökçek-dir A.U.E. «c'est bon marché et c'est joli» (FETH. AḦ, s. 158).

Hem kelimesi her ait olduğu kelimenin evveline gelir [1].

Ml.: *hem öyle söyle-yor hem böyle söyle-yor* «tantôt il parle comme cela, tantôt il parle comme ceci»;

hem siz-i hem ben-i iste-yor «il nous appelle tous les deux» (mot à mot: ile demande vous et moi à la fois»);

hem ticāret, hem ziyāret «commerce et vesite à la fois; c'est une visite interressée»;

hem bil-me-z hem söyle mek iste-r «il ne sait pas et il veut parler!».

968. İkinci *hem* den sonra *de* edatını katmakla ifadeyi daha kuvvetli yapmak mümkündür.

Ml.: *hem tat-lı tat-lı hem de rüya-m-da tat-lı tat-lı yemek-ler yi-yor-um* «je dors d'un doux sommeil et tout à la fois je mange en rêve des plats bien doux» (*Nasr-ed-din Hoca hikāyeleri*).

İHTAR. — Katmerli olmayan (tek başına) *hem* kelimesi bir katmaç (zarf) dir (mk. § 424).

... 4 ... 4

969. Keşiklenişli bir olumsuzluk bağlacı «conjonction négative alternative» olan *ne*, [2] iki veya ikiden fazla tekrarlanarak:

... 4 ... 4 *ne... ne...* «ni... ni...»,

... 4 ... 4 *ne... ne de...* «ni... ni..., non plus...» suretlerinde kullanılan *hem türkçe hem farsça* bir kelimedir.

[1] Bunun Fransızca karşılıkları epeyce çeşitli olabilir:

«tantôt..., tantôt...», «d'une part... d'autre part...» «et», «et puis», «... et... à la fois». J. D.

[2] Ebü-z-ziyā Tevfik bu edata bir risalecik tahsis etmiştir. J. D.

Bu *ne...*, *ne...* (olumsuz bir cümle içinde) olarak asıl (hiçbir) şey «rien...», rien...» demek olan *nān...*, *nān...* suretinde çok eski bir kelime yerindedir. Olumlu bir cümle içinde ise bu *nān* şey «chose» mânasındadır. Mk. lâtince *res*.

Bu netice, *Uigurica* (I, s, 12) nin bir ibaresinden çıkarılmaktadır.

Yine bk. § 319 zeyil: *nān bil-mā-z-lār* (hiçbir) şey bilmezler. A.U.E «ils ne savent rien» (*Uigurica* II, s, 4, I, 2; mk. aynı yerde I, s, 12).

Bununla beraber *nā* nin bu kullanılışı Farsça'nın tesirinden ileri gelmiş olması da bunun kadar gerçek birşey olabilir. Mk. *ki* nin kullanılışı ki, o da buna benzer bir hâdise göstermektedir (§ 986).

Çağatayca'da . . . نى . . . نى (*ni... ni...* A.U.E) suretinde yazılır (HARTMANN, Çağ, § 81).

Ml. : *ne bugün ne yarın* «ni aujourd'hui, ni demain»;
ne selām-ün 'aley-küm ne 'aley-küm selām (söylence) «ni salut donné, ni salut rendu».

970. Bu edat iki olumsuz cümleyi keşiklemeye yarar [1].

Ml. : *ne ölü-ye ağla-r ne diri-ye gül-er*
 «(s'il) ne pleure pas devant un mort, il ne rit pas non plus aux vivants» («ni les morts ne le font pleurer, ni les vivants ne le font rire»).

971. Fiil, keşiklenişin bütün hadleri için aynı olduğu zaman, *ne* cümlesinin sonuna atılacak yerde bu hadler arasına girer.

Ml. : *ne bañ-a ol-sun ne el-e* (söylence) «que ce ne soit ni pour moi, ni pour les autres» (diçton).

Eski Osmanlıca'da fiilin tekrar edilmesinden çekinilmezdi [2].

mübâh ol-dur-ki işle-me-sin-de ne sevüb ol-a ne g'ünâh ol-a (A.U.E) «on appelle *mübâh* toute action dont l'accomplissement ne constitue ni un mérite ni un péché» (*Ris. B.*, s. 28 - 29).

972. *ne* li cümlelerde olumsuzluk, esasen Farsçadakisiyle karıştırılan bu bağlaç ile ifade edildiği için (Fransızca'da olanından farklı olarak, mk. yukarıki misallerin Fransızca tercümelerini) artık böylelerinde olumsuz fiil kullanmak lüzumsuzdur.

973. Böyle olmakla beraber zamanımızın gramercileri şu gibi hallerde olumsuz fiil kullanmasını tavsiye ediyorlar.

1° Fiil, keşiklenişli iki hadden bir olumsuz tabir ile ayrılmış olduğu zaman :

Ml. : *bugün ne bahçe-ye ne soğağ-a hiç çık-*

[1] bk. alt sahifeye.

[2] Olumlu ve olumsuz veya hem olumlu hem olumsuz fillerle kullanılabilen bu tekrarlı *ne* leri (*ne* türlü, nasıl, ne kadar, hangi) gibi mânalar veren öteki *ne* lerle karıştırmamalı. Ne aldın? Sen ne adamsın? Ne yağmur yağıyor, elinde ne kitap var, vs. A.U.E.

ma-di-m «aujourd'hui que je ne suis sorti (aucunement = hiç), ni ou jardin, ni dans la rue»;

o iş-e ne bun-uñ ne on-uñ - *mümkün değıl - akl-ı er-me-z* «il n'y a aucune chance pour que l'un ou l'autre comprenne de quoi il en retourne» (mot à mot: à l'affaire de celui-ci, ni de celui -là- pas moyen- l'intelligence n'atteint).

2° Bir ulak «gérondif» veya bir ulak tabiri ile beraber olduğu zaman:

MI.: *ne oğ-u-mağ-a ne yaz-mağ-a heves-i ol-ma-dığ-in-dan...* «comme il n'a envie ni de lire, ni d'écrire...».

3° Keşiklenişin iki haddinden evvel yer almış bulunduğu zaman:

MI.: *bugün çık-ma-dım ne bahçe-ye ne soğağ-a* (bu, birinci misalle aynı mânadadır.)

İHTAR. — Fîil keşiklenişin iki haddi arasında bulunduğu zaman olumsuzluk lâbikası da alabilir; fakat böyle bir halde aksine olarak cümle bu defa bir olumsuzluğun olumsuzluğunu bildiren ve dolayısıyla olumlu olan bir mânâ alır.

MI.: *ne Ahmed g'el-me-di ne Mehmet* «(ce n'est pas qu') Ahmed ou Mehmet ne soient point venus» (= ils sont venus l'un comme l'autre). [1]

Böyle ifade etme tarzı müstesna bir şeydir [2].

[1] Olumsuz fîil ile kullanılan tekrarlı *ne* ler sadece hem mânâsında olmakla beraber cümle sonundaki fîil daha söylenmeden evvel bu *ne* ler cümle hükmünün olumsuz olduğunu ilkinden bildirmek gibi bir husûsiliği vardır. A.U.E

[2] Burada gerek müellifin, gerek sonraları buna dair fikir yürüten bazı yazarlarımızın mütalâalarını da itibara alarak kendi düşündüklerimizi söylemek istiyoruz.

Türkçe ve Farsça'da *ne* ve Çağatay Türkçesinde (Fransızca'da olduğu gibi) *ni* suretiinde görülen bu edat, ister öz türkçe, ister Farsça bir asıldan gelsin, esasında olumsuzluk mânâsına konulduğu anlaşılıyor. (Türkçede olumsuzluk edatı olan *me*, bu *ne* nin bir çeşidi olabilir: *n>m* değişimli)...

Farsça'da hem tekrarsız (ve fiili olumsuz), hem tekrarlı (ve fiili olumlu) olarak kullanılabilir; fakat Türkçede bu, olumsuzluk mânâsıyla tekrarsız kullanılamaz; ve bu mânâyı veren *ne* lerin yalnız iki defa tekrarlanması da icap etmez. İki veya ikiden fazla bir sayıda olmak üzere tek veya çift olarak (2, 3, 4, 5, 6...) defa da tekrarlanabilir. Bu itibarla, bazı yazarların yaptığı gibi sırf çifte *ne* lerden bahsetmek ve yine kitabın müellifi de dahil, bir çoğunda olduğu üzere verilen misalleri hep böylelerine basretmek doğru değildir.

Tekrarlı *ne* - 1. ayrı ayrı olan veya ulak fîil «gérondif» lerle birbirine bağlı bulunan iki ve daha ziyade cümlenin başında.. 2. veya bir cümle içinde dayanak (özne, yüklem) ve yordak (cümle tümleyenleri: tümleç, zarf) lardan ibaret hadlerin başında.. 3. veya cümledeki kelimelerin sıfatları veya o sıfatların zarfları başında.. bulunarak bir keşikleniş mânâsını vermek suretiyle onları birbirine bağlar.

Bu bağlantı sırasında *ne* iki mânâ ile kullanılır:

A. *ne* lerin bulunduğu cümlenin fiili isteğe göre olumlu veya olumsuz kullanılabilir.

B. *ne* lerin bulunduğu cümlenin fiili sadece olumsuz olur; o zaman bu tekrarlı

... گاه *... گاه * g'āh... k'āh

974. گاه** g'āh zarf (katmacı) esas itibariyle: bazan «quelquefois», zaman zaman: «de temps en temps» mânalarını verir. VIGUER (s, 163) bunu k'āh diye telâffuz ediyor.

Ml.: گاه اولرورک ایشای شتاده پک کوزل هوالره راست کلنیر g'āh oğ-ur ki esnâ-yi şitâ-da pek güzel hava-lar-a rast g'el-in-ir «il arrive parfois qu'on tombe sur un très beau temps durant l'hiver» (bu bir edebî cümle çalımdır).

Bununla beraber bu kelime çoğu zaman بعضى ba'zi... بعضى ba'zi.. veya بعضاً ba'zan...

ne ler ayrıca olumsuzluk mânası vermiyerek sadece hem mânasıyla kullanılır.

C. ne lerin bulunduğu cümlelerin fiili sadece olumlu olur: o zaman fiilin vermediği olumsuzluk mânasını vermek vazifesi yalnız bu tekrarlı ne lere kalır; hem + olumsuzluk mânalarıyla kullanılır. Bununla beraber tekrarlı ne leri bulunan cümlelerin fiili ister olumsuz, ister olumlu olsun, cümlelerin bildirdiği hüküm umumiyetle olumsuzluk dur.

İHTAR. — ne li iki haddin fiili olumsuz hükümlü olduğu bildirilir, ve bu da başkası tarafından red ve inkâr edilirse, fiil olumsuz baliyle o iki had arasında bulunur; ve o zaman cümlelerin hükümü olumlu olur, ki böylesi pek az kullanılır:

Siz «ne vapur geldi ne tiren» diyorsunuz, halbuki ne vapur gelmedi ne tiren gibi ki, bu «ne vapur gelmedi ne tiren» cümlesi, «hem vapur gelmedi (değil) hem tiren gelmedi (değil)» mânasındadır. Yani bu «hem vapurun hem tirenin gelmediğini red ve inkâr ediyorum: hem vapur geldi hem tiren» demektir.

A. FİLLİ İSTER OLUMLU İSTER OLUMSUZ OLABİLENLER.

a. Tekrarlı ne ler cümledeki hadlerin başında:

1. Cümlede tekrarlı ne lerin keşiklediği hadlerden sonuncusu ile ardınca gelen fiil arasında

ne bir kelime veya söz.. ne de sesle bir duraklama

bulunmuyarak bunlar birbirinden ayrılıp uzaklaşmamış olursa, fiil isteğe göre olumlu veya olumsuz bırakılabilir:

Bugün ne bağçeye, ne sokağa çıktım = (çıkmadım);

Kardeşim ne çok konuşmayı, ne çok gülmeyi sever = (sevmez);

O ne arkadaşlarıyla, ne kardeşleriyle, ne de babasıyla geçinir = (geçinmez);

Babam ne gezmekten, ne oyun oynamaktan hoşlanır = (hoşlanmaz);

O işe ne senin, ne onun, ne başkasının aklınız orer = (ermez);

Ne kar yağacağını, ne güneş açacağını bilirim = (bilmem);

Ne senin (kitabın) ne de onun kitabı yarar = (yaramaz);

Çocuğu ne erkek kardeşi ne de kızkardeşi sordu = (sormadı);

Ne boş oturmayı, ne de başı boş gezmeyi severim = (sevmem).

2. O ne rumca, ne ermenice, ne ispanyolca biliyor = (bilmeyor).

Hastaya bir ay müddetle ne et, ne süt, ne sebze, ne de yumurta verilecek = (verilmeyecek) (bk. B. 1; 2).

İHTAR. — Böylesinde kısa cümlelerin fiilleri olumsuz olmaktan ziyade olumlu bırakılır.

3. Cümlede tekrarlı ne lerin keşiklediği hadlerden sonra bir ortağ gelirse bu,

بعضاً *ba'zan...* «tantôt... tantôt...» karşılığı olarak tekrarlı bir keşikleniş bağlacı olarak kullanılır.

ML. : *بکثیر گاه، بکثیر گاه، گاه گ'āh beğen-ir g'āh beğen-me-z etantôt cela lui plaît, tantôt cela lui déplaît».*

İHTAR. — Bunun şöyle çeşitleri de vardır :

گاهی ** *g'āhi* (halk ağzında : *kāhi*);

گاهیچه *g'āhice* (eskidir);

گاهی ** *g'eh*, *گاهی* ** *g'ehi* (şiiirde) [1].

[1] Bunlar nazımda değişik olarak da tekrarlanır:

G'āh ol-ur' gurbet vatan, g'āhi vatan gurbet-len-ir... — A.U.E

yerine veya arzuya göre ister olumsuz ister olumlu olarak kullanılabilir:

Benim ne şerbet ne iimonata (aradığım) var.

Onun ne çamaşır, ne elbise (değiştirip değiştirmedığını) bilmiyorlar.

Ne size ne bize ilişiğı (olmayan) işlerle uğraşıyorsunuz.

Bu ne size ne bize taallûku (olan) bir meseledir.

b. Tekrarlı *ne* ler ulaklı cümleler başında:

Tekrarlı *ne* ler bağlamlı fiiller (ulaklar) la ulanan cümlelerin başında bulunursa bunlar ister yalnız olumsuz ister yalnız olumlu, ister kimi olumlu kimi olumsuz olarak kullanılabilirler :

Kardeşim ne öğretmenden (ürktüğünden), ne de dersini (bilmediğinden) okula gitmiyor değildir.

Çocuk ne okumayı (sevmediğı için) ne okuldan (hoşlanmadığı için) devamsızlık etmiyor.

İnsan ne tıka basa yemek (yiyerek), ne havasız yerlerde uzun zaman kapalı (kalarak) sıhhatini koruyabilir.

B. FİİLİ OLUMSUZ OLANLAR.

Tekrarlı *ne* ler cümledeki hadlerin başında :

1. Cümledeki tekrarlı *ne* lerin keşiklediğı hadlerden sonuncusu ile fiil arasında uzun kısa bir kelime, ya bir söz bulunur, ve böylece bunlar birbirinden az çok uzaklaşmış olursa fiil olumsuz kalır :

Bugün ne bağçeyeye, ne sokağa (hiç) çıkmadım;

Kardeşim ne çok konuşmayı, ne çok gülmeyi (pek) sevmez;

O ne arkadaşlarıyla, ne kardeşleriyle, ne de babasıyla (asla) geçinmez;

Babam ne gezmekten, ne oyun oynamaktan (ömrübillah) hoşlanmaz;

O işe ne senin, ne onun, ne başkasının (mümkün değil) aklınız ermez;

Ne kar yağacağını, ne güneş açacağını (siz) bilemezsiniz;

Ne senin kitabın ne de onun kitabı (işe) yaramaz;

Çocuğı ne erkek kardeşi ne de kız kardeşi (arayıp) sormadı;

Ne boş oturmayı, ne de başıboş gezmeyi (öleceğini bilse) yapamaz.

2. Cümledeki tekrarlı *ne* lerin keşiklediğı hadlerden sonuncusu ile fiil arasında sesle bir duraklama yapılır, ve yine bunlar birbirinden az çok uzaklaşmış bırakılırsa, fiil olumsuz kalır :

یا ya

975. یا** ya, (و) یاخود** (ve) yāhud [1]. «ou» bağlacı.

MI.: پک صوصادم برآز صو یا (یاخود) شربت کثیر pek susa-dı-m bir az su ya (yāhud) şerbet g'e-tir «j'ai très soif, apporte-moi un peu d'eau ou de sorbet».

976. Bu bağlaç çoğu zaman یا ya ... یا ya ve یا ya... یاخود yāhud...

[1] Müellif bunu yahod suretinde gösteriyorsa da doğrusu VIGUIER (s, 163) de kaydedildiğini haber verdiği yahud olacak. A.U.E

Bugün ne bağçeye, ne sokağa... çıkmadım;

O ne rumca, ne ermenice, ne ispanyolca... bilmeyor;

Hastaya bir ay müddetle ne et, ne süt, ne sebze, ne de yumurta... verilmiyecek.

İHTAR. — bk. C. ye..

3. Cümlede tekrarlı ne lerle keşiklenen hadlerden sonra ulak veya ulaklık tabir suretinde bir bağlamı (rabî) fiil gelirse bu ulak fiil olumsuz kalır:

Ne orada ne burada kadri (bilinmediğinden) dünyasına küskün yaşadı;

Ne okumağa, ne yazmağa (hevesi olmadığından) böyle cahil kaldı;

Ne suya ne sabuna (dokunmıyarak) baştan savma bir cevap verdi;

Bu işi ne anası, ne babası (bilmedikten sonra) kimden öğrenebiliriz;

Çocuk ne okula, ne öğretmene (güvenmedikçe) gidip gelmekten ne çıkar;

Çocuğu ne anası, ne de ustası (hırpalamamış olsalardı) sonu böyle olmazdı;

Lâkin ben ne o gürültüsünü işitmekte olduğum denizi, ne gökyüzünü, ne güneşi, ne kuşları, ne ormanları, ne o güzel meyvaları (göremediğim için) müteessif değilim...

(RECAL ZADE).

4. Cümlede tekrarlı ne lerin keşiklediği hadlerden sonra gelen bağlamı fiil (= ulak) atfiye veya haliye siygalarından biri ise bu, daha sonra gelen fiilin olumlu olduğuna göre olumsuz bırakılır:

Ne çocuğa ne anasına acımayıp (acımayarak) onları başlarından attılar.

İHTAR. — bk. C, a. 1.

5. Tekrarlı ne ler, fiili daha evvel söylenen devrik («inversion» lu) nesirli bir cümlede veya nazımda sonraya kalmışsa, o fiil olumsuz bırakılır:

Ben bugün (çıkmadım) ne bağçeye, ne sokağa;

Çocuk artık (sevmiyor) ne bebeğini, ne başka bir oyuncasını.

Açılmaz ne bir yüz ne bir pencere,

Bakıldıkça vahşet çöker yerlere. (TEVFİK FİKRET - Yağmur).

C. FİİLİ OLUMLU OLANLAR.

a. Tekrarlı ne ler cümledeki hadlerin başında:

1. Cümledeki tekrarlı ne lerin keşiklediği hadlerden sonra gelen bağlamı fiil (ulak) atfiye veya haliye siygalarından biri ise bu, daha sonra gelen fiilin (olumsuz) olduğuna

«... ou bien...», «soit... soit...» suretlerinde tekrarlı kullanılarak cümleyi daha mânidar yapmağa yarar.

MI. : یا آلاملی یا آلاملی ویری یا آلاملی *ya a-l-diğ-in-i ver-meli ya a-l-ma-malı* «(de deux choses l'une) ou bien il faut rendre ce qu' on a pris, ou bien il ne faut pas prendre» (proverbe?);

یا رهسی یا رهسی ویری یا رهسی *ya kitab-ım-ı ver ya (yāhud) para-sın-ı* «rends - moi soit mon livre, soit l'argent (mot à mot: son argent, son prix)».

977. Tekrarlı *ya* yerine şu edatlar da kullanılabilir.

göre olumlu bırakılır :

Ne çocuğa ne anasına acıyıp (acıyarak) onları seviindirmediler.

2. Cümlede tekrarlı *ne* lerin keşiklediği hadlerden sonra gelen fiil, sorulu ise olumlu bırakılır :

Ne anası ne oğlu bundan bir fayda (gördü mü);

Ne anası ne oğlu bundan bir fayda (görmedi mi);

Bu memleket cumhuriyete kadar ne rahat, ne huzur (gördü mü);

Ne tatlı söz, ne güler yüz ona (kâr eder mi?).

İHTAR. 1 — Böylelerinde fiilden evvel olumsuzluk mânasını pekiştiren bir katmaç (zarf) gelmiş değilse durum aynıdır :

Ne tatlı söz, ne güler yüz ona (hiç kâr eder mi?)

İHTAR. 2 — *Bu memleket cumhūriyete kadar ne rahat, ne huzur görmedi mi* suretinde *ne* lerden sonraki fiilin olumsuz görüldüğü kullanışlar da vardır. Fakat böylesi *bu memleket cumhūriyete kadar ne rahat, ne huzur görmedi diyorsunuz, öyle mi?* suretinde ötekisinden başka bir mâna ile kullanılır: Ötekisi sadece *bu memleket cumhūriyete kadar ne rahat, ne huzur görmedi* mânasiyle inkârli soru suretindedir.

b. Tekrarlı *ne* ler cümle başlarında :

3. Tekrarlı *ne* aynı veya ayrı hükümde olan müstakil cümlelerin başında bulunarak onları keşiklemek rolüyle birbirine bağladığı zaman fiil olumlu bırakılır :

Öksüzüm, bu ilde ne yoldaşım var

Ne anam ne babam ne kardeşim var;

Ne ölüye ağlar, ne diriye güler;

Çocuk ne okuyor, ne yazıyor;

O güller ne sarıdır, ne kıızıdır;

Bu gün ne bir lokma ekmek yedim; ne bir damla su içtim;

Ne kendi eyledi rāhat, ne halka verdi huzur;

Mübah oldur ki işlemede ne sevap ola ne günah ola;

Benim ne yarım var, ne yerim var; yine olmasın (ABDÜLHAK HAMİD - *Sabr-u sebat*);

Ne amcasının yanında kalır; ne kalmayı ister; ne babasının yanına gider, ne gitmeyi ister; ne bir yerde durur, ne gideceği yeri bilir (ABDÜLHAK HAMİD - *Sabr-u sebat*).

1° كرك *g'erek* . . . كرك *g'erek*... «soit... soit...» mot à mot «au besoin... au besoin...».

كرك سز كرك *g'erek siz, g'erek biz* «soit vous; soit nous; vous ou nous»;

كرك نكود كرك سائر طريق ايله *g'erek nuḳūd g'erek sāir tariḳ ile* (A.U.E) «soit au comptant, soit autrement» (*Cevdet Paşa tarihi*, I, s. 286).

978. Böyle ifade ediş tarzının esası: başlam (protase) larının كرك ايسه *g'erek ise* كرك *g'erekse* (eski osmanlıca'da: كركسم *g'ereksem*). [1] «s'il est nécessaire» den ve

[1] Halk dilinde vokalle nihayetlenen edatlara sık sık *m* sesi ilâve edilmektedir: *yoḳsa-m* «sinon»; *zira-m* «car» (§ 998).

Bu hal şüphesiz: *belkim*×*belki* (veya *belkilim*) de olduğu üzere *ki*×*kim* (§ 986) muadilinin te'sirinden ileri gelmiş olacak. J. D.

Rumelide *yoḳsa-m* dan başka *yoḳsaım, yoḳsaıma*; yine *bāri-m* den başka *bārilim* ve *bārilime* söylenişleri de işidilmiştir. A.U.E

İHTAR. 1 — Cümlelerdeki fiil aynı olduğu zaman sonrakisi atılmış olabilir:

Ne bana olsun ne ile... (olsun);

Ne İsa'yı hoşnüd etti, ne peygamberi... (hoşnüd etti);

Ne şiş yansın ne kebab... (yansın);

Ne evim var, ne ailem... (var); ne adım... (var) (CENAP ŞEHABETTİN).

İHTAR. 2 — Cümlelerdeki olumlu fiiller aynı olduğu zaman hiçbiri söylememiş olarak örtülü bir halde kullanılır:

Ne selâmün aleyküm ne aleyküm selâm «aramızda; ne selâmün aleyküm (olsun) ne aleyküm selâm (olsun)»;

Ne Şamın şekeri ne herifin yüzü «bana; ne Şamın şekeri (lâzım), ne herifin yüzü (lâzım)».

Eski halk ve divan edebiyatımızda olduğu gibi tanzimat ve sonrası edebiyatlarında ve yine bütün bu uzun devirlerdeki edebiyat dışı eserlerde ve şüphesiz halkın konuşma dilinde bu edat, yerine göre olumsuz veya olumlu veya ister olumlu ister olumsuz kullanılmış olmakla beraber, uzun asırlar bunların nerelerde ne yolda kullanılması gerektiğini tâyin edecek sarih esaslar ortaya konmamıştır.

Yalnız son asırda (bk. ne işine dair Mustafa Nihat Özön, Ulus, 23. 11. 1941) bunun kullanış tarzları hakkında bazı mütalâalar ve fikirler ortaya sürülmüştür.

Ebüzziyâ Tevfik «ne edat-ı nefyi hakkında tetebbuat» adlı bir risale yazarak bunda besbelli farsca'daki kullanma tarzını örnek tutmak esasıyla şöyle kısaca: «ne harfî lisanımızda sûret-i mükerrerede dahil olduğu cümlelerin hükmünü menfi ve suver-i inşâyesini müspet kılan bir edat-ı nefiydir» hükmüne varmış; Ahmet Midhat Efendi o zamanın «Tercümân-ı Hakikat» gazetesinde «Ne senin ne de onun kitabı işe yaramaz» yolunda bir cümle kullanarak Ebüzziyâ'nın verdiği hükmün zıddını iltizam etmiş;

Yine o zamanki «Tarik» gazetesi Ebüzziyâ'ya uyarak Ahmet Midhat Efendi'nin bu cümlesi yanlış olduğunu iddia etmiş, ve bunun üzerine bu iki gazetede bu mevzu dair

sonlam «apodose»lerinin *olsun* «qu' il soit» fiilinden ibaret olduğu çift (veya daha çok sayılı) cümlelerle yapılmış kelâmlardır.

MI. : كرك ايه اول نعمت مال اولسون و كركم رياست و منصب اولسون و كركم صحت بدن و كركت
 كرك ايه اول نعمت مال اولسون و كركم رياست و منصب اولسون و كركم صحت بدن و كركت
g'erek ise ol, ni'met mal ol-sun ve g'ereksem riyâset ve mansûb ol-sun ve g'ereksem sıhhat-i beden ve kesret-i evlâd ol-sun A.U.E «soit, que cette prospérité consiste en richesse ou en puissance et rang ou en santé et nombreuse descendance».

Birincisinden *ise* fiilinin kaybolarak كرك *g'erek*... كركه *g'erekse* suretini aldığı ve اولسون *olsun* fiilinin yalnız bir defa söylendiği ara şekiller de vardır:

اولسون *olsun* كرك فقير كركه زنگين اولسون *g'erek fakir, gerekse zengin olsun* A.U.E «qu' il soit riche ou pauvre».

Bazan aksine olarak *g'erek (ise)* kelimesi kaybolarak keşiklenişi tekrarlı *olsun* fiili ifade eder (mk. Fransızca'daki *soit... soit...* kelimesi ki, esasında «olmak» mânasındaki «être» fiilinin bir iltizamî siygasıdır):

MI. : كوجوك اولسون بويوك اولسون هر كسه كوزل كيشمليدير
 كوجوك اولسون بويوك اولسون هر كسه كوزل كيشمليدير
küçük ol-sun büyük ol-sun her kes-le güzel geç-in-meli-dir «il faut vivre en bons termes avec tout le

bazı yazılar da çıkmış;

Muallim Nâci «yerine göre» kaydıyla iki şeklin de kullanılışı doğru olduğuna hükmetmekle beraber «ne okumağa, ne yazmağa hevesi olmadığından», «ne orada ne burada kadri bilmediğinden», «ne size, ne bize taallûku olmayan» gibi hep olumsuz fiille kullanılanlara örnekler vermiş;

Yine o vakte kadar «kavâid kitapları»nın hiç kurcalamadığı bu işi Recâi Zâde Mahmud Ekrem ilkin «Tâlim-i Edebiyat» adlı eserinde ele almış; yine ilkin orada bu tekrarlı *ne* nin bunca asırlık yazı dilimizde farsça'da olduğu üzere olumlu fiil ile kullanılmakta olduğu ve öylece de kullanılması lâzım geldiği yolundaki umumi zan hilâfına olarak ilk defa şüphe göstermiş: «Zannımca mesele sırf şive-i lisana âittir, şive-i lisanda ise istimal-i nâsadan katî huccet olamaz», ve «ispat ile mi nefiy ile mi bitirmek lâzımdır? İki de doğru olduğu takdirde yerleri nasıl ayırılacak, ve nerelerde hangi şekil kullanılacak» demiştir. Kendisi buna kulağı, söziin gelişine dikkati kâide olarak göstermektedir).

Hasılı «ne Muallim Nâci, ne Recâi Zâde, ne de Ebüzziyâ bu kelime için hiçbir kesin kural ortaya koyamamış, Hüseyin Câhid de bu edatın dildeki yaygınlığını ve çeşitli kullanışlarını göz önüne alarak kör düğümü çözüp işin içinden çıkamamıştır...» (bk. gene ne üzerinde, Naim Hâzım Onat, Ulus 25. 11. 941).

Bu tekrarlı *ne* bahsi son yıllarda yine tazelenerek gazete sütunlarına aksetmiş (bk. Ulus, 23 ve 25. 11. 1941), ve bu yolda bazı kıymetli fikirlerin ortaya konulmasına vesile olmuş ise de bunların hiçbirinde J. Deny'nin eserindeki mütalâalar, beşbelli gözden geçirilmemiş olduğu için hiç kale alınmamıştır.

Bu son yayınlar içinde Mustafa Nihat «Eski yazarlar arasında, konuşulduğu gibi yazdığı için uzun zaman «Edebiyat dışı» sayılan eserler meydana getirmiş olanların yazılarında iki çeşit kullanılışa da rastlıyoruz. Tanzimattan sonra ise konuşma dilinde görülen bu türlü kullanma biçimi yazı diline de geçti; o zamandan beri yazı yazmış bulunan birçok kimselerin eserlerinde her iki kullanışa göre yüzlerce örnek bulunabilir» diyor.

Bazıları tekrarlı *ne* lerdan sonraki fiilin yalnız olumlu olabileceğini söylüyor; Fâlih

monde, petites ou grands (qu' ils soient petits, qu' ils soient grands)».

Şu misal, bunların birinden öbiriğe geçiş suretini daha iyi göstermektedir:

عورتہ یوزدن والی ایہ سندن و ایٹھن دن غیر ییہ ار آدم باقن حرامدر کرکے شہوت اولسون و کرکے
اولسون کوزل اولسون چیرکین اولسون قاری اولسون کینج اولسون باقن بکیت اولسون قویجہ اولسون
avrat-a yüz-ün-den ve el-i aya-sin-dan ve ayağ-ın-dan gayrı-ye er adam
bak-mak haram-dır g'erek-se şehvet ol-sun ve g'erek-se ol-ma-sun çirkin ol-
sun karı (ihtiyar) ol-sun (Ris. B. s. 40) A.U.E «un homme ne peut regarder
que le visage, la paume des mains et les pieds de la femme, que ce soit
avec concupiscence ou non, qu' elle soit belle ou laide, vieille ou jeune et
que celui qui regarde soit vieux ou jeune».

979. — 2° ایستر «ister»... ایستر «ister»... ki, aslında *iste-mek* «vouloir» fiilinin muzari müfret gaip siygası olup kelime kelime «il veut... il veut...» mânasındadır.

MI.: ایستر آل ایستر آله *ister a[, ister a[-ma* (keyfine) «prends. ou ne prends pas (à ta guise)».

Rıfık Atay «bu zevke bağlı bir iştir» diyor; meseleyi daha etraflı görmeğe çalışmış olan Naim Onat ise fikirlerini şöyle anlatıyor: «Bu kelimenin kullanış şekilleri üzerinde tam ve köklü bir araştırma yapmamışız; bana kalırsa iş böyle kestirilip atılacak kadar kolay değildir; dilimizde *ne* nin öyle kullanış yerleri ve şekilleri vardır ki birinde fiil kesin olarak olumlu, öbirinde kesin olarak olumsuz bulunmak gerektir, başka türlü olamaz; bunun dışında ve zevke bağlı olarak hem olumlu hem olumsuz kullanıldığı da yok değildir.. *ne* edatı olumsuzluk anlamıyla iki kelime veya cümleyi birbirine bağlar:

a. Bu kelimeler cümlede ya fail, ya meful ya mütemmim (tümleç) olabileceği gibi
b. Bu edatla bağlanan cümleler de uzun veya kısa olabilirler; c. Fiilin bağlanan kelimelerden önce veya sonra gelmesi; d. Şart ve soru şekillerinde bulunması; e. (vurgunun değişmesi) gibi; f. Daha birçok haller de vardır ki, bunların sınıflanıp incelenmesi de *ne* edatıyla bağlanan cümleler hakkında vereceğimiz hüküm ve koyacağımız kurallara temel olacaktır.. dedikten sonra bunları her birine ait misallerle beraber şöyle bir takım kâidelere bağlıyor (ki bunlar değerli bir inceleme neticesi olmakla beraber yine bir takım üzerinde hayli durulmak ister).

«a. *ne* edatı müstakil ve aynı hükümde olan cümleleri birbirine bağlar ve aralarına girerse ancak olumlu olarak yazılır:

Ne gelenden haberim var, ne gidenden haberim;

Ben İstanbul'da ne Boğaziçi'ne gittim, ne de o civarlarda dolaşım;

b. Aralarına zarf ve tümleç girerek uzatılmayan kısa cümlelerin ortak fiil fail ve mefullerini bağlayanlarda şekil yine olumlu olur:

Çocuk ne yiyor, ne içiyor;

Bu sabah ne çay, ne kahve içtim;

c. Fiil, fail veya tümleçlerden önce gelirse fiil ancak olumsuz yazılır (bu şekil çokluk şiiirlerde görülür):

3° خواہ** *hāh...* خواہ *hāh...* (yalnız nazımda.. eskiden nesirde de kullanılırdı.) Bu tabir tamamıyla evvelkisine muadildir.

4° Tekrarlı ها *ha...* ها *ha* ünlemi (bk. § 1026).

5° Tekrarlı اگر *eğer...* اگر *eğer...* bağlacı (eski Osmanlıca'da; bk. § 1005) [1].

980. İstihfamlı cümlelerde *yoksa* kelimesi de bazan *ya* nın mânadaşdır (bk. § 468) [2].

لَا * VE MÂNADAŞLARI

981. Arapçada (*emmā* [2] söylenişli olan) ve mevzuun bir değişmesini haber vermeğe yarayan لَا* kelimesi Türkçede *amma* suretinde söylenir [3] «or..., quant à...» Türkçede şu mânalarla kullanılır: [4]

[1] Buraya şunları da katmak gerekir:

6° Tekrarlı لا *ama* bağlacı da bu mânâ ile kullanılır.

Ama haklı ama haksız, her kese çıkışır (mk. § 981).

7° Tekrarlı ولو *velev* bağlacı da böyledir:

Velev haklı velev haksız, her kese çıkışır.

Velev hasta olsun, velev olmasın, gelip gelmeyeceğini bize bildirmeliydi. (Mk. §

1010) A.U.E

[2] Türkçenin edebî dilinde de böyle söylenir. A.U.E

[3] Konuşulan dilde olanı asıl *amō* dır, ifadeyi pekiştirmek istenildiği vakit böyle teşdiltisi veya *da* katılarak kullanılır:

Amma yaptın ha, amma-da tuhaf değil mi, geldim amma bulamadım. vs. A.U.E

[4] Bunun لا *emmā ki* sureti de kullanılır:

— Bu 'adl-ü hakk-ın 'adū-su yine beşer-den-dir

Ol-ur muhâfız-ı amma ki hāme vü şimsir — Şinasi;

— Suret-de nazar eyle-r ise-n sen ile ben var

Amma ki hakikat-de ne ben var ne de sen var — Ziyā Paşa;

— Mahv ü ifnā değil islāh-ı beşer-dir maksūd

Şem'i itfā kolay amma ki ne güç-dür iş'al (.) A.U.E

Karanlık bir gece ancak bana eş

Doğmayor gönlümde ne ay ne güneş

d. 1. Varlığı veya yapılmış olması hoş görülmeyen şartlı fiiller de olumsuz gerektir:

Ne sen ne de ben bu işe karışmasaydık çok iyi olacaktı.

Ne senden ne benden bunu saklamasalardı işin önüne geçebilirdik.

2. Olumsuzluk anlatan soru fiilleri de ancak olumlu olabilir.

Ne sen, ne kardeşin beni arayıp sordunuz mu?

Ne para ne mevki insanın özünde yükseklik verebilir mi?

e. ne ile bağlanmış fail veya tümlelerin tek ve birleşik fiilleri eğer cümle sonuna gelip de kendisinden evvelki bir kelime bir etkinme duygusu ile vurgulanmış bulursa

1° Birbirini nakzeden veya birbirine zıd olan iki kelime veya cümle arasında (Fransızca muadili: «mais») bu takdirde çoğu zaman *ama* uymaca «enclitique» gibi de muamele görerek *ama* suretinde söylenir.

Ml.: [1] طوغری یول اوصانچلیدر اما سلامتدر [1] *doğru yol usanç-lı-dir amma selāmêt-dir* «le chemin droit est ennuyeux, mais il est de toute sécurité»;

صومق عیب اولسون اما ، نره کیدیورسکز *sor-mak ayıb ol-ma-sın ama, nere-ye gid-iyor-suñuz?* «sauf indiscretion, où allez-vous?»
(mot à mot: «demander ne soit pas honte, mais...»).

2° Söz söyleyen şahıs evvelce kendisi tarafından ileri sürülen iddialara yine kendisi bir itirazda bulunacağı zaman (ki bu itirazı sonradan yine öbir harf yedecektir) kelâmın başında bu kelimeyi kullanır:

اما تحصیل علم کوچدر ، ضرر یوق *am(m)a tahsîl-i 'ilim güc-dür; zarar yok*
«mais (dira-t-on) les études sont (chose) difficile. Qu 'importe?».

982. — 3° Bağırtili «exclamatif» bir katmaç (zarf), veya hayran oluş, şaşırış, tiksiniş bildiren bir nevi ünlem «interjection» olarak *amma* kullanılır. Bazan bundan sonra gelen kelimeye bir *ha* önlemi de (§ 942) katılır. (Mk. Fransızca'nın ünlemlerindeki: «mais»).

Ml.: اما یادک (ها) *amma yap-diñ (ha)* «tu en fais.de belles!»

اما اوپور ایشک (ها) *amma obur i-miş-(s)iñ(ha)* «mais comme tu es gourmand!»;

اما سس (ها) *amma ses (ha)* / veya اما سس (ها) *amma da ses (ha)* «en voilà une voix!».

983. Şu aşağıki edatlar da bu *ama* «mais» ya muadildir:

1° لكن* *lākin*.

[1] Müellifin verdiği bu *amma* lar, *ama* olacak. A.U.E

(ki bu olumsuzluk anlamını pekiten bir zarf yerini tutmaktadır) fiilin konuşma dilinde vurgulu ve olumsuz olarak söylendiği gibi, yazı dilinde de kullanılması doğru olur.

Bu sabah ne kahve ne çay × içmedim;

Bana ne Orhan ne Aydın × gelmedi.

1. *Sakın, hiç, hiç birisi, kesin olarak, bir zaman, henüz* gibi olumsuzluğu pekiten zarflar ve tümleçlerden sonra fiil ancak olumsuz olarak yazılır:

Ne sigarayı ne enfiyeyi hiç kullanmam;

Ne çok rüzgârlı ne de çok durgun havadan pek hoşlanmam.

MI.: علم و عرفان انسانده کی جهلی ازاله ایدر لکن پایه* طبیعی پست اولانه رفت ویرمز
'ilm-ü 'irfan insan-da-ki cehl-i izāle ed-er, lākin pāye-i tabi'i-
si pest ol-an-a rif'at ver-mez (Midhat) «la science, fait dispa-
raître dans l'homme l'ignorance, mais elle n'élève pas ceux
qui ont le caractère bas».

Bu edat bir şeye itiraz etmek veya kendi fikir ve niyetini ileri sü-
rüp yürütmek mânasiyle cümle başına getirilebilir:

MI.: لکن هیچ اولمازسه حقسنز اولدیغکی اعتراف ایت *lākin hiç ol-ma-z-sa haq-*
sız ol-duğ-uñ-u i'tirāf et «mais avoue du moins que tu as
tort».

ve lākin, ولیکن, *ve lakin*, ولیک, *(ve) lık*, ولی** *ve li* kelimeleri artık sa-
dece nazım dilinde kullanılır.

Eski Osmanlıca'da *لیک* *liki* (Bibl. nat., A.F.T yazmaları, 87, yap. 29°) şekline de
rastlanmaktadır ki bu, Tezkire-i Evliya'nın Çağatayca'sındaki (s, 43) *ve lakin* kelimesine
muadildir.

2° *yine* (bk. § 433).

984. — 3° *ancağ* (bk. 433).

4° *fe(a)kat*, asıl yalnız, sadece «uniquement, seulement» mânâ-
sında olan bu arapça mürekkep edat (bazı müellifler bunu bazan *فقد*
fe-kađ suretinde yazıyor: *فقد* *kađ* kelimesi esasen *قط* *kađ* kelimesinin
mânadaşdır. Arapçada *فقدنی* *kağ-ni* veya *قطنی* *kağ-ni* = bana yeter («il
me suffit»).

MI.: آشی مادهسی طبابت بختنه داخل اولوبده اوروبادن ممالك دولت علیه کلزودن مقدم
ادر نهده بو خصوصک موجود اولدیغی بعض اختیارلردن مسمومز اولمشدر. *فقد*
aşt madde-si ta- (قط : iyisi) موجودی وقت و کیفیت ایجادی مجهولزدر.
bābet baħs-in-e dāhil ol-ub-da Avrupa-dan memālik-i Devlet-i
'aliyye-ye gel-me-z-den muqaddem Edirne-de bu husūs-un mev-

2. *Gelip görmedi, dinlemeyip gitti* gibi cümlelerdeki çaprazlı fiiller ne ile bağlan-
dığı zaman olduğu gibi kalarak bir değişiklik göstermezler:

Ne Orhan ne Aydın beni gelip görmediler;

Ne Orhan ne Aydın beni dinlemeyip gittiler.

3. Bu saydıklarımın dışında şöyle bir takım cümlelerdeki fiilin olumlu ve olumsuz
olabileceğini artık ediplerimizle zovkine bırakabiliriz, bunların toplanıp araştırılması
bize bu çeşit şekiller için de ayrı bir kural verebilir:

Ne senin için, ne de kardeşin için uygun bir iş bulamadım... — A.U.E